

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.

Voorts heeft het College voor Examens (CvE) op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet CvE de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Examens.

De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.

- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
 - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
 - 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;

- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
 - 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
 - 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
 - 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
 - 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
 - 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 60 scorepunten worden behaald.

Voor dit examen is de volgende vakspecifieke regel vastgesteld:

Voor rekenfouten worden geen scorepunten afgetrokken. Wanneer echter de kandidaat bij een berekening kennelijk verzuimd heeft door schatting controle op het antwoord uit de oefenen, wordt voor deze fouten één scorepunt afgetrokken tot een maximum van drie scorepunten voor het hele examen.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opmerking

Algemene regel 3.6 is ook van toepassing als gevraagd wordt een gegeven antwoord toe te lichten, te beschrijven en dergelijke.

Opgave 1

1 maximumscore 2

minder

Uit de toelichting moet blijken dat de stijging van 12 ten opzichte van 24 minder is dan de stijging van 6 ten opzichte van 6.

2 maximumscore 2

Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

- Een antwoord waaruit blijkt dat mensen van deelname aan onderwijs uitgesloten kunnen worden.
- Een antwoord waaruit blijkt dat van elke individuele deelnemer aan onderwijs een prijs gevraagd zou kunnen worden.

3 maximumscore 2

Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

- Een antwoord waaruit blijkt dat scholing leidt tot een hogere arbeidsproductiviteit en lagere arbeidskosten (per product) zodat exportproducten goedkoper worden en de vraag toeneemt.
- Een antwoord waaruit blijkt dat door scholing innovatie wordt bevorderd waardoor de samenstelling / de kwaliteit van het Nederlandse exportpakket concurrerender kan worden.

4 maximumscore 2

Een antwoord waaruit blijkt dat door een toename van de scholingsduur het aanbod van arbeid afneemt, doordat studenten niet / slechts voor een beperkt aantal uren voor de arbeidsmarkt beschikbaar zijn.

Opgave 2

5 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn:

- besparingen op transportkosten
- lagere belastingen
- spreiding van risico
- minder strenge milieueisen

6 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat productiefactoren beter / efficiënter benut kunnen worden waardoor de productie (per hoofd) toeneemt.

7 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

$$\text{inkomen 2004: } \frac{\$ (1.300 + 2.500 + 4.000 + 6.300 + 13.400)}{5} = \$ 5.500$$

$$\text{stijging in \%: } \frac{\$ 5.500 - \$ 3.040}{\$ 3.040} \times 100\% = 81\%$$

Opmerking

Een andere juiste manier van afronden ook goed rekenen.

8 maximumscore 2

China

Een voorbeeld van een juiste toelichting is:

Een toelichting waaruit blijkt dat in China de hogere inkomens relatief meer zijn toegenomen dan de lagere inkomens (terwijl voor Mexico het tegenovergestelde geldt).

Opgave 3

9 maximumscore 6

Te beoordelen aspect

- a De wijze waarop de overheid een deel van de kosten van het sociaal jaar terugverdient, is correct uitgewerkt.

Te denken valt aan het korter worden van de studietijd voor vervolgoopleidingen waardoor de overheidsuitgaven aan onderwijs dalen / waardoor jongeren eerder aan het werk zijn en belasting betalen.

- b De noodzaak de inzet (allocatie) van arbeid te veranderen vanwege de vergrijzing, is correct uitgewerkt.

Te denken valt aan een steeds grotere vraag naar zorg vanwege de vergrijzing waardoor er een tekort aan werknemers in de zorg kan ontstaan als jongeren niet kiezen voor een baan in de zorg.

Het gekozen aspect is correct uitgewerkt.

Te denken valt aan:

- 1 Door de werkervaring weten jongeren beter wat ze willen en kunnen, zodat ze minder tijd nodig hebben om een geschikte baan te vinden / zodat ze vaker een opleiding kiezen die goed aansluit bij hun mogelijkheden.
- 2 Het sociaal jaar levert extra 'handen in de zorg' op zodat de zorginstellingen (eenvoudige) werkzaamheden kunnen doen die eerder moesten blijven liggen.
- 3 Werkgevers kunnen profiteren van de opgedane werkervaring / krijgen beter gemotiveerde werknemers zonder dat zij daar zelf rechtstreeks voor hoeven te betalen.

Indien de onderdelen van de brief niet logisch op elkaar aansluiten en/of het gebruikte aantal woorden te veel afwijkt van de eis

-1

Opmerking

Noteer voor elk aspect 0, 1 of 2 scorepunten:

0 → (vrijwel) geheel fout

1 → bij twijfel

2 → (vrijwel) geheel goed

Opgave 4

10 maximumscore 2

Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

- Een antwoord waaruit blijkt dat de werkloosheid in personen stijgt hetgeen wijst op een achterblijvende vraag naar arbeid vanwege de stagnerende bestedingen / productie.
- Een antwoord waaruit blijkt dat het saldo van de lopende rekening stijgt hetgeen wijst op een achterblijvende import vanwege de stagnerende bestedingen.
- Een antwoord waaruit blijkt dat de stijging van het loon per werknemer daalt, hetgeen wijst op gematigde looneisen vanwege de ruimere arbeidsmarkt.

11 maximumscore 2

lager

Uit de toelichting moet blijken dat volgens statistiek 1 de reële groei van het bbp 3,0% is en dat volgens statistiek 2 de reële groei van de productie in de landbouwsector 0,7% is.

12 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

$$\text{winst per bedrijf 2006: } \frac{\text{€ 3.254 miljoen}}{79.500} = \text{€ 40.930,82}$$

$$\text{stijging in \%: } \frac{\text{€ 40.930,82} - \text{€ 30.745,72}}{\text{€ 30.745,72}} \times 100\% = 33,1\%$$

Opmerking

Een andere juiste manier van afronden ook goed rekenen.

13 maximumscore 2

toegenomen

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

$$\text{p/a-ratio 2006: } \frac{264}{209} = 1,263$$

14 maximumscore 2

nee

Een voorbeeld van een juiste toelichting is:

Een toelichting waaruit blijkt dat in 2004 de prijs van rundvlees in Europa lager is dan op de wereldmarkt, terwijl in Europa de productie van rundvlees kleiner is dan de consumptie.

Opgave 5

15 maximumscore 2

Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

- Een antwoord waaruit blijkt dat iemand nooit betaald werk heeft verricht.
- Een antwoord waaruit blijkt dat iemand werkte in een bedrijf zonder pensioenvoorziening.

16 maximumscore 2

nivellering

Uit de verklaring moet blijken dat het netto-inkomen van personen met lage inkomens procentueel meer stijgt dan dat van personen met hoge inkomens.

17 maximumscore 2

het eerste onderdeel / de AOW

Uit de verklaring moet blijken dat de verwachting van de regering verwijst naar een omslagstelsel.

18 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

$$€ 1.640 \times 0,85 \times 1,012 = € 1.411$$

Opmerking

Een andere juiste manier van afronden ook goed rekenen.

Opgave 6

19 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat de concurrentiepositie van Airbus op de wereldmarkt zou verslechteren.

Uit de toelichting moet blijken dat de prijs van Airbusvliegtuigen in dollars zou stijgen.

20 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat door een stijgende eurokoers de prijsstijging van olie, gemeten in euro's, lager uitvalt.

21 maximumscore 2

de investeringen buiten het eurogebied / in India

Uit de toelichting moet blijken dat dit uitgaven op de kapitaalrekening zijn.

22 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

export in euro's in 2001: $\frac{\$ 30,4 \text{ miljard}}{0,90} = \text{€ } 33,8 \text{ miljard}$

export in euro's in 2007: $\frac{\$ 37,0 \text{ miljard}}{1,34} = \text{€ } 27,6 \text{ miljard}$

daling: $\text{€ } 33,8 \text{ miljard} - \text{€ } 27,6 \text{ miljard} = \text{€ } 6,2 \text{ miljard}$

Opmerking

Een andere juiste manier van afronden ook goed rekenen.

23 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

aandeel in 2001: $\frac{10,6}{10,6 + 230,7} \times 100\% = 4,4\%$

aandeel in 2007: $\frac{16,2}{16,2 + 302,7} \times 100\% = 5,1\%$

stijging in procentpunten: $5,1\% - 4,4\% = 0,7$

Opgave 7

24 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:
 $1,6\% + 0,5 \text{ procentpunt} = 2,1\%$

25 maximumscore 2

gegroeid

Uit de toelichting moet blijken dat de bevolking relatief minder is gegroeid dan het reële bbp.

26 maximumscore 2

Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

- Een antwoord waaruit blijkt dat voor bedrijven de kosten van het lenen van geld lager worden waardoor hun investeringen eerder rendabel kunnen worden.
- Een antwoord waaruit blijkt dat consumenten goedkoper kunnen lenen waardoor hun bestedingen kunnen toenemen en bedrijven hun capaciteitsgrens bereiken.

27 maximumscore 2

Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

- Een antwoord waaruit blijkt dat deflatie leidt tot uitstel van bestedingen waardoor bedrijven hun productiecapaciteit niet willen uitbreiden / afgeschreven kapitaalgoederen niet willen vervangen.
- Een antwoord waaruit blijkt dat deflatie leidt tot een lagere omzet / winst waardoor bedrijven hun productiecapaciteit niet willen uitbreiden / afgeschreven kapitaalgoederen niet willen vervangen.

28 maximumscore 2

het gegeven over het prijspeil

Uit de toelichting moet blijken dat de prijzen in Japan dalen zodat Japanse producten voor het buitenland goedkoper kunnen worden en de buitenlandse vraag naar Japanse producten kan toenemen.

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per school in het programma WOLF.
Zend de gegevens uiterlijk op 24 juni naar Cito.